

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL 2018 M. VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ VEIKLOS IR STRATEGIJŲ
ĮGYVENDINIMO ATASKAITŲ

2019-10-07 Nr. NV-2797

Vilnius

Teikėjas: Ekonomikos ir inovacijų ministerija (rengė VŠĮ „Stebėsenos ir prognozių agentūra“).

Tikslas: pateikti Vyriausybei valstybės valdomų įmonių (VVI) veiklos ir VVI strategijų įgyvendinimo ataskaitas už 2018 metus.

Esmė:

- valstybė 2018 m. valdė 61 įmonę, (2017 m. – 108). VVI sumažėjimą pagrindė 42 miškų urėdijų konsolidavimas į vieną įmonę. VVI veikloje valstybei atstovavo 14 institucijų, iš kurių 7 valdė po vieną įmonę;
- 2018 m. pabaigoje VVI dirbo 33 707 darbuotojai – 1 732 darbuotojais mažiau nei 2017 m. Daugiau nei pusė (56,3 proc.) darbuotojų dirbo susisiekimo sektoriuje;
- VVI 2018 m. valdė 9,684 mlrd. eurų vertės turtą (2017 m. - 9,432 eurų vertės turtą);
- VVI nuosavo kapitalo grąža sumažėjo iki 2,1 proc., kai 2017 m. ji buvo 4,0 proc.:
  - 2018 metais įmonių, kurioms buvo nustatyta Vyriausybės siektina nuosavo kapitalo grąža, vidutinė svertinė nuosavo kapitalo grąža siekė 1,8 proc. – 4,3 proc. mažiau nei nustatytas Vyriausybės reikalavimas;
  - ataskaitiniu laikotarpiu Vyriausybės nustatytą siektiną nuosavo kapitalo grąžos rodiklį pasiekė 14 iš 29 VVI;
  - energetikos sektoriaus rezultatas buvo neigiamas, - 2,5 proc. Rezultatui daugiausiai įtakos turėjo neigiamas dviejų didžiųjų sektoriaus VVI – „Lietuvos energija“, UAB, įmonių grupės ir UAB „EPSO-G“ įmonių grupės rezultatas.
- 2018 metais prastesni energetikos sektoriaus įmonių veiklos rezultatai padarė įtaką ir VVI portfelio grynojo pelno pokyčiui – visos VVI bendrai uždirbo 117,1 mln. eurų grynojo pelno, t. y. 46,5 proc. mažiau nei ankstesniais metais. Atitinkamai tai paveikė ir į valstybės biudžetą paskirtų dividendų ir pelno įmokų sumą, mažėjusią 21,6 proc. ir siekusią 136,6 mln. eurų;
- VVI vadovų metinis atlygis vidutiniškai sudaro apie 40-60 proc. rinkos vidurkio;
- esamas reguliavimas skatina maksimaliai kelti kintamąją atlyginimo dalį, įskaitant ir premijas, kad vadovas per didesnę kintamąją dalį galėtų gauti artimesnį rinkos vidurkiui atlygį. Tuo būdu įmonių vadovams galimai nustatant neambicingus tikslus;

- kolegialių priežiūros ir valdymo organų narių atlygiui taikytos valandinio atlygio, fiksuoto atlygio bei atlygio už dalyvautus posėdžius sistemos. Anot VŠĮ „Stebėsenos ir prognozių agentūra“, turėtų būti siekiama pereiti prie fiksuoto atlygio sistemos, nes ji laikoma tinkamiausia apmokėti kolegialaus organo narių darbą, todėl dažniausiai taikoma ir visoje Vakarų Europoje;
- atsižvelgiant į tai, kad atlygio politika yra komplikauta, protokoliniu sprendimu siūloma pavesti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai kartu su Ekonomikos ir inovacijų ministerija peržiūrėti VVI vadovų bei kolegialaus organo narių atlygio politiką ir prireikus pateikti Vyriausybei atitinkamų teisės aktų projektus;
- 2018 metais specialiuosius įpareigojimus vykdė 24 iš 61 VVI;
- reikšminga dalis sąnaudų, patiriamų vykdant specialiuosius įpareigojimus, bei turto, priskirto specialiųjų įpareigojimų vykdymui nėra įtraukiama į VVI finansines ataskaitas;
- dalis VVI, ataskaitiniu laikotarpiu vykdžiusių specialiuosius įpareigojimus, viešajai įstaigai „Stebėsenos ir prognozių agentūra“ nepateikė rekomenduojamo finansinių ataskaitų atskyrimo pagal atliekamas reikšmingas funkcijas;
- atliktas 52 VVI strategijų įgyvendinimo ataskaitų vertinimas, 38 proc. VVI 2018 metais nebuvo išsikėlusios nuosavo kapitalo gražos arba grynojo pelno kaip pagrindinio siektino pelningumo rodiklio, nepaisant to, kad komercinę veiklą vykdančioms įmonėms Vyriausybė nustato siektiną nuosavo kapitalo gražos rodiklį, o komercinės veiklos nevykdančioms – siekį veikti nenuostolingai (teigiamas grynasis pelnas).

Dalykinio vertimo išvada:

- atkreiptinas dėmesys, kad jau eilę metų (ketvirtį metų iš eilės) Vyriausybės pasitarimų protokoliniuose sprendimuose (įskaitant ir teikiamą protokolinio sprendimo projektą) yra formuluojami bendri pavedimai visoms valstybei atstovaujančioms institucijoms užtikrinti, kad:
  - specialiuosius įpareigojimus vykdančios VVI atskirtų komercinėms ir nekomercinėms funkcijoms tenkančias sąnaudas ir turtą, siekiant valstybės lėšų panaudojimo skaidrumo;
  - VVI būtų keliami pelningumo rodikliai, siekiant, kad VVI dirbtų nenuostolingai.
- atsižvelgiant į tai, kad duoti pavedimai yra nevykdomi ir problema jau yra sisteminė, siūlytume tikslinti teikiamo protokolinio sprendimo projektą, formuluojant pavedimą ne visoms valstybę atstovaujančioms institucijoms, o toms valstybę atstovaujančioms institucijoms, kurių valdomos įmonės iki šiol neįvykdė ankstesniais protokolinais

sprendimai duotų pavedimų, nurodant protokolinio sprendimo projekte ir konkrečią VVI bei terminą iki kurio turi būti įvykdyti aukščiau paminėti pavedimai;

- siūlytume teikiamo protokolinio sprendimo projekto 5.2. punkte terminą ankstinti vietoj „2020 m. birželio 30 d.“ įrašant „2020 m. kovo 1 d.“, nes jeigu tai būtų įstatyminio lygmens pakeitimai, kad juos būtų galima priimti Seimo pavasario sesijoje.
- siūlome teikti Ataskaitas LRV pasitarimui.

Patarėjas

Saulius Gaigalas

Saulius Gaigalas, tel. 8 706 63 789, el. p. saulius.gaigalas@lrv.lt